

Red. prof. dr.
Ana Krajnc

Filozofska
fakulteta
Univerze v
Ljubljani

UČNO KRMILJENJE (COACHING) KOT USPEŠNA METODA USPOSABLJANJA IN IZOBRAŽEVANJA POSAMEZNIKA

POVZETEK

Usposabljanje za delo in življenje zahteva vedno več osebnega in posebnega, zato se skupinske oblike izobraževanja (seminarji, tečaji, javna predavanja) vedno bolj umikajo oblikam individualnega izobraževanja, kot so: mentorstvo, izobraževalno svetovanje, e-izobraževanje, »učno krmiljenje« (coaching) in še druge. Čas za pridobitev znanja se krajša zaradi hitrejšega ritma dela in življenja. Ljudje stremijo po čimbolj učinkovitem učenju. Vsak človek se uči na drugačen način. Učno krmiljenje je varna pot učenja ob sprotni opori mentorja. Je učenje »na licu mesta«, ko je odgovornost za dejavnost porazdeljena med mentorjem in osebo, ki se tega, kar počne, šele uči. Učno krmiljenje predstavlja zaporedje učnih korakov in učnih epizod, naravnanih na končni cilj, samostojno uporabo znanja. Je kontinuiran proces učenja – mentor sočasno nadzira učenca, opazuje in ovrednoti dejavnost druge osebe, jo seznani z uspehi in neuspehi in jasno priporoča nadaljnje korake. Po svojih značilnostih se učno krmiljenje razlikuje od izobraževalnega svetovanja in mentorstva, ker je tu učenje bolj strnjeno, vodeno, fleksibilno in neposredno, sočasno povezano z osebnim napredovanjem in se prepleta z dejavnostjo. Učno krmiljenje uporabljajo: v podjetjih pri usposabljanju za posebne delovne naloge, specializirana dela, v ustanovah, ko se neko dejavnost uvaja na novo, pri prevzemanju izredno odgovornih del (piloti), pri začetnem učenju nizko izobraženih ljudi z nizko samozavestjo ali ko se mora znanje osvajati v zaporedjih.

Ključne besede: učno krmiljenje, mentorstvo, izobraževalno svetovanje

Individualne metode izobraževanja, ki so bolj prilagojene učnemu slogu posameznika, se lažje vrstejo v življenjski ritem ter razmere nekega človeka, s tem pa omogočajo tudi večjo učinkovitost izobraževanja. Razvoj pritiska na ljudi, da se vse več in vse hitreje učijo. Stroka o izobraževanju odraslih, andragogika, se trudi, da bi odkrila najbolj učinkovite poti izobraževanja.

Človeku s premalo znanja grozi brezposelnost, države z nerazvitim človeškim potencialom imajo nizek človeški kapital in na svetovnem trgu niso več konkurenčne, saj ne zagotavljajo kvalitete izdelkov, gola kvantiteta (količina) izdelkov pa ni več unovčljiva. V tekmi na svetovnem trgu si spričo pomanjkanja znanja nekateri poslovneži poskušajo pomagati s korupcijo in

prevarami, kar ima le začasne učinke. V razvitih državah tekmujejo, kdo bo odkril formulo najbolj učinkovitega izobraževanja ljudi. Vse bolj se ozirajo na metode individualnega učenja.

NAJUČINKOVITEJŠA JE OSEBNA POT UČENJA

Če ljudem damo možnost, da sami izbirajo pot, po kateri se bodo nekaj naučili, potem se pokažejo med njimi velike razlike. Izročilo judovske kulture poudarja, da se vsakemu človeku prilega učenje na drugačen način. Celo poudarjajo, da se ima človek pravico učiti na sebi primeren način in to postavljajo celo med temeljne principe svojega verskega in kulturnega izročila. S tem učenje šele postane osebno in najbolj učinkovito. Ne prezirimo angleškega pregovora »Tvoja pot je najboljša pot« (*Your way is the best way.*). Tvoja pot je najboljša pot zate. Človek ne more biti bolj učinkovit, se ne more več naučiti po nobeni drugi poti, kot se nauči ravno po »svoji poti«.

Nekdo se najlaže uči, če sočasno posveča pozornost več stvarim, drugi bo pri učenju odvisen prav nasprotno od tega, da se miselno osredotoči samo na eno izolirano temo. Pri raziskovanju osebnih slogov učenja pri osebah z disleksijo (Forward projekt, 2000 do 2004) smo odkrili, da se neka oseba najbolj učinkovito uči, če je pod pritiskom, druga pa ne prenese niti najmanjšega pritiska.

Našteli smo le nekaj razlik v osebnih učnih slogih, da bi si lažje predstavljali, kako globoke so korenine različnih osebnih poti učenja

in kaj človeka pri izobraževanju lahko moti, ali pa njegovo učenje pospešuje. Isti pogoj

ima pri ljudeh tudi povsem nasproten učinek: kar pri enem pospešuje, pri drugem zavira uspešnost učenja. Seveda se individualne posebnosti v načinu učenja tudi pojavljajo v različnih kombinacijah, ker osebni učni slog združuje več

učnih lastnosti, kot so na primer: vpliv psihičnega pritiska, dominantna pot dojemanja (percepcije), obseg učne snovi in podobno.

Individualne razlike v najljubšem osebnem načinu učenja opazimo že med učenci v šoli. Nekateri učenci se zelo težko prilagajajo pouku kot predpisanemu modelu izobraževanja v šoli. Od tod izvirajo tudi učne težave posameznih učencev. Razkorak nastaja med sposobnostmi učenca in učnim uspehom. Učni uspeh zaostaja za sposobnostmi, če učencu ne omogočimo, da bi se učil »po svoje«. Nekemu učencu lahko uspeh znižuje prepisovanje s table: ker za to nima nevrološke osnove, dela veliko napak in se hitro utruja. Drugi pri matematiki hitro zagleda rešitev, ne more pa ponoviti postopka, kako je prišel do rešitve. Učenec, ki mu odgovarja ustno dokazovanje znanja, bo na pisnih testih znanja pogorel, čeprav vse zna.

Navadno ti učenci zablestijo, ko se kot odrasli začnejo sami učiti po svoje in si zagotovijo dovolj svobode za to, da hodijo po svoji učni poti. Pri odraslih so razlike v osebnih načinih učenja še

Tekma za znanjem poteka na osebni, nacionalni in mednarodni ravni.

Optimalno učenje je učenje na »svoj način«.

Velike razlike v osebnem slogu učenja nastajajo zaradi dominantne percepcijske poti. Nekateri ljudje se pri učenju zanašajo izključno na zvočne poti sprejemanja informacij (razgovor, predavanje, razlaga, ustno naštevanje itn.), drugi si zapomnijo, če sprejemajo po vizualni poti (če preberejo, če si zapišejo ali če pojav opazujejo). Razlike med ljudmi so tudi glede količine učne snovi. Nekdo ima rad veliko učenja naenkrat (pravimo mu tudi »kampanjsko učenje«), ker ima občutek, da gre v učni snovi globlje in postanejo vsebine med seboj smiselno povezane, jih razume in novo znanje osvoji brez posebnega napora. Drugemu se bolj prilega učenje z zaporedji krajših učnih enot, ker mu to zagotavlja občutek, da je učna snov pregledna, razumljiva in lahka.

Odločanje o najboljši osebni poti učenja ni samo racionalno, močno je povezano z doživljanjem in čustvenim odzivanjem učenca, zato ni vedno drugim razumljivo ali racionalno. Pri individualnih metodah v izobraževanju odraslih pa je pomembno, da se mentor in vodja učnega krmiljenja s pomočjo empatije globlje vživi v učenca, prizna in pozna tudi način učenčevega doživljanja in ga sproti podpira, da se uči po svoji poti.

stopnjujejo, ker so osebnostne lastnosti bolj razvite in se razlike med ljudmi glede učenja še povečajo. Niso več moteče, ker imajo odrasli že zgrajen svoj socialni status in z njim branijo tudi svobodo v načinu učenja. Pri učenju uporabijo tiste sposobnosti, pri katerih imajo prednosti, in se sami odločajo, koliko se bodo prilagodili zunanjim pritiskom glede načina učenja. Privoščijo si, da pri učenju sledijo predvsem svojim občutkom.

Če nekdo čuti, da si bo matematični postopek lažje zapomnil, če vsakega napiše na nov list papirja, potem tudi to stori in se mimogrede nauči. Učitelj v šoli bi iz racionalnega vidika morda vztrajal, da vse postopke napiše na eno stran in ne troši toliko papirja, a učenec se v takih pogojih ne bi nič naučil. Gneča v zvezku bi povzročila zmedo v glavi.

NOVA TEHNOLOGIJA JE PREHITELA UČENJE LJUDI

Kritična točka današnjega razvoja je zaostajanje ljudi za sodobno tehnologijo. O tem dokazujejo podatki o odstotku ljudi, ki uporabljajo

računalniško tehnologijo, in o odstotku izkoriščenosti te tehnologije. Ta v povprečju ne preseže 10 odstotkov izkoristka. Občutek nemoči ljudi odvaja v razne socialnopatološke oblike vedenja in življenja: povečano agresivnost zaradi povečanega občutka ogroženosti, alkoholizem, odvisnost od drog in povečan kriminal.

Človek, ki ne more več konstruktivno sodelovati na delu in v obstoječem socialnem okolju, postane destruktiven do sebe in svoje okolice.

Zato bi ključ do bolj učinkovitega izobraževanja zmanjšal probleme na več področjih družbenega življenja.

V težnji, da bi pri ljudeh pospešili učinkovito pridobivanje znanja, se v izobraževalnih ustanovah in v različnih učnih okoljih (kot so delovno okolje, družinsko okolje, okolje kulturnega udejstvovanja, športno okolje, zdravstveno okolje, varnostno okolje itn.) pospešeno uveljavljajo individualne izobraževalne metode in oblike. Ena izmed sodobnih individualnih izobraževalnih metod je tudi »učno krmiljenje« (coaching).

Pod vplivom sodobnega hitrega ritma življenja in dela se obdobje med odkrivanjem potreb po znanju in trenutkom, ko bodo morali ljudje to svoje znanje že dokazati, vse bolj krajša. Iskanje znanja je v današnjem ritmu dela in življenja tudi tekma s časom. Ni pomembno samo, da se človek nekaj nauči, ampak tudi, ali se je pravočasno naučil, kajti znanje se neposredno povezuje z delom in življenjem, s preživetjem. Ljudi brez potrebnega znanja zanaša na rob družbe, porine jih med družbeno izločene. Če z znanjem ne napredujejo, so v nevarnosti, da izgubijo zaposlitev ali kako drugo obliko dela, kot so projektno delo, delo za določen čas po pogodbi, samozaposlitev (s. p. ali samostojni podjetnik), delo po podjemni pogodbi itn. Med drugim si ljudje z znanjem zagotavljajo socialno varnost, ker lažje izberejo sebi najbolj primerne oblike varnosti, kot so dodatno pokojninsko zavarovanje in plačevanje v posebne sklade, vlaganje v nepremičnine, vlaganje v umetnine, nakup delnic in vrednostnih papirjev, oddajanje nepremičnin v najem in druge oblike. Hitreje in pravilneje se lahko odločajo na razpotjih številnih možnosti, ki jih ponujata sodobno delo in življenje.

Učno krmiljenje (coaching) kot individualna oblika izobraževanja pomeni hitro in učinkovito učenje.

UČNO KRMILJENJE (COACHING) KOT ENA POMEMBNIH INDIVIDUALNIH METOD IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH

Čiste oblike samoizobraževanja so bile del naše zgodovine izobraževanja odraslih, danes pa je to prepočasna in premalo učinkovita pot. Preveč sloni na metodi »poskusa in zmot«. Na drugi strani ugotavljamo, da izobraževanje ljudi postane preveč omejeno, če se zanašamo samo na skupinske oblike izobraževanja. Neko čaka, da bo kakšna izmed izobraževalnih ustanov razpisala tečaj oziroma razpis na njegovo temo. Ker so razpisane teme vsebinsko zelo omejene in namenjene celotni skupini, lahko dolgo čaka, ali pa takega tečaja sploh ne bo. Pri skupinskem izobraževanju program povprečno zadovoljuje vse v učni skupini. Individualne posebnosti se upošteva le do neke mere, če niso moteče za preostale v skupini. S tem pa del možnosti, da bi bilo učenje pri posameznem človeku čim bolj učinkovito, odpade. Učno krmiljenje je najtesnejša oblika medsebojnega sodelovanja mentorja (coach) in učenca, ki največkrat poteka v naravnem okolju neke dejavnosti. Učenec poskuša, opravlja dejavnost, se sooča z neznankami, išče rešitve in si utira pot proti cilju, nekemu dosežku, zaključku opravi. Mentor opazuje uspehe in napake, napredovanje in stagnacijo učenca. Opozarja ga na nevarnosti in napake, svetuje mu, kako naprej, na kaj naj bo predvsem pozoren in katere podatke ter informacije mora upoštevati. Ko je učenec že bolj izurjen, ga navaja na predvidevanje in povezovanje posameznih faz postopka. Učenec s pomočjo mentorja odkriva, kaj je najbolj pomembno znati, da bo samostojno obvladal to, kar se šele uči. Izobraževalna prizadevanja strokovnjakov so se danes tako osredotočila na različne izobraževalne individualne metode (izobraževalno svetovanje, mentorstvo, učno krmiljenje, vodeno samoizobraževanje). In čeprav ima vsaka od naštetih metod svoje posebnosti, se včasih

kljub temu med seboj zamenjujejo ali enačijo. Individualne metode izobraževanja se med seboj prepletajo in pri vsaki najdemo delno ter občasno tudi preostale metode. Izobraževalno pot poimenujemo po metodi, ki prevladuje. Pri učnem krmiljenju mentor sproti do podrobnosti spremlja moč in nemoč učenca, ker je ob njem, ko se ta uči. Sam presodi, do kakšnih podrobnosti mu bo učno temo razlagal in katere napake bo še pojasnjeval. Najprej pri učencu odpravlja najbolj grobe napake, ker ne želi, da bi učenec zaradi prevelike kritike in števila ugovorov povsem izgubil samozaupanje in motivacijo za izobraževanje.

Če je učenec v neki fazi dela zelo uspešen, mu po več neuspešnih primerih v naslednji fazi dejavnosti in učenja svetuje, da prejšnjo še enkrat ali celo večkrat opravi. Nato ima učenec pogum, da se spoprime tudi z bolj zahtevnimi nalogami. Ko učenje obstane na mrtvi točki (v psihologiji pišejo o »učnem platu«) in je napredovanje skoraj neopazno, bo mentor (coach) priklical v spomin nekatere prejšnje, bolj zadovoljive faze učenja. Učenca opozori na primer: »Zjutraj se vam take napake niso pojavljale – Ko ste uporabljali prave podatke, so se rezultati ujemali« itn.

*Mentor (coach)
učencu organizira
priložnosti za doživljanje uspeha.*

Leta 2003 so vodilni ljudskih visokih šol na Danskem na konferenci Forward projekta ugotavljali, da njihove ustanove za izobraževanje odraslih skupinskega izobraževanja skoraj ne poznajo več, čeprav predstavljajo mrežo javnih andragoških ustanov. Izobraževalna prizadevanja strokovnjakov, da podprejo učenje ljudi, so se osredotočila na individualne izobraževalne metode:

- izobraževalno svetovanje,
- mentorstvo,
- učno krmiljenje (coaching),
- vodeno samoizobraževanje.

MENTOR (COACH) ZAGOTAVLJA VARNO UČENJE

Mentor načrtuje, kako bo učenec napredoval. Učenec se počuti varnega, ker zaupa, da mentor dobro pozna, kako in kaj se bo moral naučiti, če hoče biti uspešen in priti do cilja. Pri učnem krmiljenju obstajata dva cilja:

- cilj neke dejavnosti in
- učni cilj.

Učenje se odvija vzporedno z resnično dejavnostjo. Zato mentor in učenec prevzameta odgovornost, da kljub učenju osnovni proces ne bo moten. Nekdo želi prevzeti komercialne posle. Usposablja se z učnim krmiljenjem s pomočjo mentorja tako, da nekatere že prevzame in opravlja. Mentor samo tako lahko odkrije, kje so nevarnosti in kje grozi neuspeh, kakšne napake učenec ponavlja in kaj premalo upošteva. Odkriva pa tudi začetne prednosti učenca, osebne lastnosti in priročno znanje učenca za komercialne posle, na primer komunikativnost, smisel za humor, odpornost na stres, spretno pomnjenje števil in itn. Nato se mentor postopoma loteva primanjkljajev učenca za uspešnega komercialista, kot so težave pri poslušanju in vživljanju v druge, neprepričljivost v nastopu, zanemarjanje osnovnih podatkov o artiklih in drugo.

Učenje po metodi krmiljenja se na poti do znanja najbolj in do podrobnosti prilega kandidatu.

POZORNOST MENTORJA (COACHA) JE RAZDELJENA NA UČNO SNOV IN MENTORIRAN- CA. KO ODKRIVA, KAJ UČENEC TEŽE OBVLADA, SPOZNAVA TUDI UČNO SNOV

Vsak primer učnega krmiljenja je drugačen, čeprav bi bila učni in storitveni cilj enaka tudi pri drugih učencih, saj se učno krmiljenje povsem prilega učencu. Mentor (coach) se včasih dotakne tudi nekaterih problemov, ki se jih

učenec niti ne zaveda. Analizirata na primer, zakaj se določena napaka ponavlja. Učenje se odvija v naravnih pogojih ali pa v zelo podobni simulirani situaciji. Učenje novega računalniškega programa in aplikacija na določenem vodilnem mestu na banki se s pomočjo mentorja (coacha) odvija na banki. Za zahtevne planinske pohode po metodi učnega krmiljenja se mentor (coach) in učenec urita v hribih. Patronažna sestra bo z učnim krmiljenjem v času obiskov na domu usposabljala člane družine za skrb za težkega bolnika.

Učno krmiljenje se pojavlja kot pomembna izobraževalna metoda, ko učence želimo usposobiti za konkretne dejavnosti in ko ni dovolj, da nekaj racionalno poznajo, ampak da so znanje sposobni tudi uporabljati. S tem naj bi mentor (coach) vplival neposredno na prakso. V strokovni literaturi vse manj govorijo o predavalnicah, tečajih in seminarskih sobah. Izobraževanje se seli iz učilnic v naravno okolje. Ko učenje poteka vzporedno z dejavnostjo, mentor proces učenja sproti ozavešča in strukturira. Dogaja se, da je učenec tako osredotočen na to, kar dela, da se skoraj ne zaveda, kdaj in kako se je nečesa naučil. To pa je tudi značilnost večine neformalnega izobraževanja.

KDAJ UČNO KRMILJENJE NAJPOGOSTEJE UPORABLJAMO?

Učno krmiljenje najpogosteje uporabljajo:

- v podjetjih in ustanovah, ko morajo usposobiti strokovnjaka za posebne naloge,
- v primerih, ko se neka dejavnost na novo uvaja, na primer vzgojna vloga kustosov in muzejev,
- pri urjenju za odgovorna dela, na primer usposabljanje pilotov za pilotiranje novih tipov letal,
- za začetne korake v izobraževanju pri ljudeh z zelo nizko stopnjo usposobljenosti in samozavesti, na primer usposabljanje in spremljanje človeka, da sproži upravni postopek in ga obvlada,

- v primerih, ko je potrebno postopno učenje in v zaporedjih, na primer usposabljanje za razne računalniške programe.

Pri učnem krmiljenju veliko pomeni prisotnost mentorja. Učencu zagotavlja občutek varnosti, zato bolj samozavestno posega po novih znanjih in jih začne takoj pogumno uporabljati. Ne skrbijo ga pretirano možne napake, saj učenec ve, da ga spremlja mentor (coach), ga opazuje in bo za napako znal najti tudi rešitev. Zato je v učenju prek učnega krmiljenja več drznosti, kot jo sicer poznamo v izobraževalnem procesu. Mlada mamica mora pri prvorojenem otroku šele razviti kompetence za varno nego in vzgojo dojenčka. Pridobi jih z učnim krmiljenjem patronažne sestre v zaporedju več obiskov na domu. Ko se je naučila, izgubi strah pred kopanjem in raznimi nevarnostmi, ki bi dojenčka ogrožale. Učenec postopoma preraste potrebo po učnem krmiljenju in prisotnosti mentorja (coacha) in nadaljuje izobraževanje po drugih metodah, kot so izobraževalno svetovanje, voden neformalno izobraževanje, mentorstvo, e-izobraževanje.

Pozornost mentorja pa je usmerjena tudi na preverjanje naučenega oziroma na napake učenca. Napredovanje učenja mentor načrtuje v skladu z dosežki učenja in počutjem mentoriranja. Tempo prilagaja zahtevnosti snovi, zahtevam in razmeram v ustanovi ter razpoložljivemu času. Pomoč mentorja (coacha) je lahko zelo različna. Osebi, ki se uči, predlaga, razloži, opazuje izvajanje, bdi in motivira, navede manjkajoče podatke, usmerja učenčevo pozornost, analizira napake, poudarja pomembno, zagotavlja občutek varnosti, razlaga, demonstrira določene ope-

Med naštetimi individualnimi metodami izobraževanja, mentorstvom, izobraževalnim svetovanjem in vodenim neformalnim izobraževanjem, je učno krmiljenje najbolj zgoščena oblika učenja. Mentor in učenec skupaj prehodita učno pot.

racije, predlaga dodatne vire in nudi splošno človeško oporo.

KAKO SE UČNO KRMILJENJE RAZLIKUJE OD DRUGIH INDIVIDUALNIH OBLIK IZOBRAŽEVANJA?

Mentorstvo je v primerjavi z učnim krmiljenjem bolj ohlapno in se zanaša na občasne osebne stike med mentorjem in učencem.

Mentor da učencu uvodne napotke za učenje, mu svetuje in ga spodbuja. Potem se učenec v časovnih presledkih vrača k mentorju z vprašanji, mu da v oceno izdelek in išče nadaljnja navodila. Stiki so periodični in mentor oceni uspeh učenja na koncu. Mentor se vživlja v učenca, vendar ga ne spremlja do podrobnosti in se poudarjeno ne posveča aplikaciji znanja v prakso. Učno krmiljenje je zato stopnjevano mentorstvo.

Izobraževalno svetovanje je bolj okvirno. Ponavadi se pojavlja na začetku nekega učenja, ko oseba še nima prave orientacije v izobraževanju. Vpliva na odločitve učenca pri izbiri izobraževalnih tem, učnih področij in zaporedja izobraževanja. Izobraževalno svetovanje podpira neformalne oblike izobraževanja. Skrajša izbiranje izobraževalnih tem, posamezne učne epizode pomaga povezati v celoto. Novo učenje pomaga povezati s predznanjem in tako dopolni osebni izobraževalni načrt. Če ga oseba nima, je izobraževalno svetovanje najbolj primerna metoda, po kateri ga sestavi.

Izobraževalno svetovanje pomaga med obilico interesov in potreb po znanju izbrati najbolj pomembne ter sestaviti prednostno zaporedje v izobraževanju osebe. Prednost imajo znanja, ki jih v dani situaciji glede na delo in življenjski

Pomemben del krmiljenja je sprotno preverjanje naučenega.

Stalna prisotnost mentorja (coacha) omogoča samozavestnejše spopadanje z novim znanjem.

položaj najbolj potrebuje. Na primer, učenec naj bi dal prednost francoščini pred angleščino, ker se povezuje s francoskimi kulturniki in pogosto

Mentorstvo je bolj ohlapno in vključuje le občasne stike učenca in mentorja.

potuje v Francijo. Pri najnižje izobraženih ljudeh ima prednost odpravljanje funkcionalne nepismenosti.

Tudi pri tej metodi se prepletajo elementi subjektivnega in splošnega. Izobraževalno svetovanje je naravnano na posameznega učenca, z izobraževanjem ga poskuša umestiti v širše okolje. Izobraževalno svetovanje ima lahko več poudarkov: osnovno usposabljanje in došolanje,

Izobraževalno svetovanje je del poklicnega svetovanja in kariernega načrtovanja.

karierni vidik za napredovanje v stroki in zadovoljevanje osebnih potreb ter interesov.

Pri vodenem samoizobraževanju se zgostijo neformalne oblike izobraževanja prek dnevnega tiska, medijev, e-izobraževanja in pisnih virov. Izobraževanje vnaprej strukturirajo avtorji in uredniki raznih učnih vsebin, na

primer prek serij televizijskih oddaj, podlistka v časopisu, knjižice z navodili za računalniški program, programa gledališke sezone. Avtorji imajo pred očmi jasen cilj, kaj hočejo s svojim pisanjem pri ljudeh spremeniti in doseči. V tem imajo vodilno vlogo, znanje vnaprej strukturirajo glede na postavljen učni cilj. S tem pospešijo samostojne oblike izobraževanja. Učenec dobi v roke nekaj že pripravljenega. Ne tava po labirintu poskusov in zmot. Odločitve delajo sami in potencialnih učencev največkrat sploh ne poznajo. O njih imajo le neko splošno predstavo

Aktivna vloga učenca je kritično predelovanje virov in izbor virov za učenje po neformalni poti. Možnosti je veliko in odločanje o izboru je zelo odgovorno, če naj bo neformalno učenje dovolj strukturirano in strnjeno na poti do večjih učnih uspehov.

kot bralci, obiskovalci gledališča, TV-gledalci, radijsko občinstvo. Naloga posameznika je, da sam izlušči, kaj je zanj pomembno v teh oddajah, podlistkih in predstavah.

ZAKLJUČEK

Za vsako od naštetih metod so značilni drugi elementi in upravičeno jih razlikujemo med seboj. Praksa individualnega izobraževanja se tudi pri nas širi. Na več mestih se v Sloveniji porajajo programi za učno krmiljenje (coaching). Ker je pomembno, da strokovne terminologije ne odtujimo od ljudi, bomo vztrajali, da se izraz »coaching« nadomesti s slovenskih terminom, tako kot smo uspešno razvijali andragoško strokovno terminologijo tudi v drugih primerih.

LITERATURA

- Günther D. (1998): *The Future of Continuing Education in Europe*, Federal Ministry of Education and Research, Bonn.
- Holt J. (1976): *Instead of Education, Ways To Help People Do Things Better*, E.P. Dutton, New York.
- Krajnc A. (2002): »Kdo se lahko vseživljenjsko izobražuje?«, v: Kaplan Anita in Matijević Milan (ured.): *Obrazovanje odraslih i celoživotno učenje*, str. 217–223, Hrvatsko andragoško društvo, Zagreb.
- Krajnc A. (2006). »Kdo so bili moji mentorji? Kdo mi je lahko mentor?«. *Andragoška spoznanja*, Let. 12, št. 4, str. 31–40, Ljubljana.
- Beck U. (2003): *Kaj je globalizacija?* Krt, Ljubljana.
- Brečko D. (2006). »Karierna sidra in načrtovanje izobraževanja«. *Andragoška spoznanja*, Let. 12, šte. 2, str. 22–48, Ljubljana.
- Planinšek-Nanut Z. (2000): »Novi vidiki svetovanja v izobraževanju odraslih«. *Andragoška spoznanja*, Let. 6, šte. 4, str. 16–27, Ljubljana.
- Toivianinen T. (2000): »Sodobni razvoj kakovosti v izobraževanju odraslih na Finskem«. *Andragoška spoznanja*, Let. 6, št. 4, str. 46–58, Ljubljana.
- Jarvis P. (1992): *Paradoxes of Learning, On becoming an individual in society*, Jossey Bass Publishers, San Francisco.